

PROF: IVAN TUBAU
Dr. en Filologia,
UB., 1979.
Graduat en Periodisme
Escuela Oficial de Periodismo (Madrid), 1969
Diplomat en Art Dramàtic,
Institut del Teatre (Barcelona), 1961.

DEPARTAMENT DE PERIODISME

TREBALLS DE RECERCA O DE SÍNTESIS SIGNIFICATIUS

1. Teoría y práctica del periodismo cultural. Barcelona, Ate, 1982.
2. Crítica cinematográfica española. Barcelona, Universitat de Barcelona, 1983.
3. El humor gráfico en la prensa del franquismo. Barcelona, Mitre, 1987.

ACTIVITATS PROFESSIONALS SIGNIFICATIVES

1. Articulista, crític, redactor o director de diaris i revistes des de 1958.
2. Locutor, redactor, guionista, reporter, director o presentador de televisió des de 1964.
3. Redactor d'encyclopédies i llibres d'encàrrec des de 1966.

OBJECTIU DE L'ASSIGNATURA

Convertir l'aula en un àmbit d'anàlisi i producció de textos periodístics d'opinió.

TEMARI

1. *L'ofici d'escriure.*
Escriure és una tècnica. Aprendre a llegir abans d'aprendre a escriure. Escriure com es parla, escriure com s'escriu (JRJ). De la paraula viva (Joan Maragall) a les paraules vivides (Jorge Guillén). Un home portava les sabates negres (Josep Pla). L'escriptura periodística, una literatura que treballa amb materials subministrats per la realitat. El periodista que escriu en una zona de llengües en contacte. Interferències i bilingüïsmes. Models de llengua. Més enllà de la norma. De la falta a la transgressió.
2. *Inspiració i transpiració.*
La idea nucli (Borau) i el superobjectiu (Stanislawski). Planificar, estructurar, fer esquemes, apuntar idees. Fer l'esborra ny, retocar-lo, revisar-lo. Forma definitiva retocable. O bé, potser, fer-ho tot tal com raja i repetir-ho si cal (Matisse). Afegir o treure. Redactar vol dir escriure, però escriure no és només redactar. L'estil, com les angles, és més fàcil tenir-lo brillant que net.
3. *Sempre s'opina.*
Objectivitat i subjectivitat. Fets sagrats, comentaris lliures. Selecció i manipulació de fets procedents de la "realitat

real". La realitat periodística: només allò que surt als mitjans existeix. El periodista com a mediador i com a gate-keeper. Els recursos per aconseguir l'aparença d'objectivitat. Ves-hi, mira, escolta i explica-ho tan bé com sàpigues (Mark Twain). Opinió implícita: la manipulació oculta. Opinió explícita: la subjectivitat declarada. Fabricació de polèmiques. Les cartes dels lectors o el feedback controlat.

4. Encara hi ha gèneres

Informació, interpretació, opinió. Els estils tradicionals: informatiu, amè, editorialitzant. Vigència de la divisió per gèneres. Mescla i hibridació en els nous periodismes. El periodisme informatiu de creació barreja fets, opinions i interpretacions. Narració informativa: la dada relatada. Les seccions d'opinió a la premsa diaria o setmanal d'avui. Els gèneres d'opinió explícita en el periodisme actual.

5. Fer l'article

5.1. Tipologia dels articles. a) Segons l'extensió: nota, glossa, davantal, comentari, article de 700 a 1000 paraules. Un professional és precís pel que fa a l'extensió. b) Segons el contingut: article de costums, divulgació (científica, històrica, etcètera), assaig, creació literària, retrat. c) Segons el caràcter: el comentari, la columna. Adequació de l'estil a l'extensió, contingut i caràcter de l'article.

5.2. El comentari de secció. Un treball d'especialista. El punt de partida informatiu com a eix vertebrador. L'estil interpretatiu: la subjectivitat objectivada. Un to digne i neutre, gris si cal.

5.3. La columna o article de firma. La firma: quan qui ho diu importa més que què s'hi diu. L'estil identifica. La subjectivitat explícita com a clau. Del pamphlet al dietari. La columna segons la periodicitat (diària o setmanal). El setmanari: la pàgina de firma també és una columna. L'alternança amb altres columnistes al mateix racó del diari. El columnista pot ser una coartada del mitjà.

5.4. El retrat. El personatge és l'element substancial. Classes de retrats: físic, psicòlegista, professional. Hi ha retrats que són biografies condensades. De l'hagiografia a l'execució. Entre la fotografia retocada i la caricatura cruel. Caricatura personal dibuixada.

5.5. L'editorial. L'opinió explícita del mitjà. Un estil despersonalitzat, un gènere sense firma. Qui decideix quan, sobre què i com s'editorialitza. L'executor material. Politització i transcendentalització. Editorialisme o sol·licitació d'opinió: l'editorial sempre vol convèncer d'alguna cosa. Tipologies de l'editorial: la sentència, el sil.logisme, el sermó. Tècniques argumentatives.

6. Literatura dibuixada.

Un gènere literari creatiu, un gènere periodístic d'opinió. Humor, caricatura, sàtira. El dibuix d'humor a la premsa del franquisme. Les revistes del franquisme tardà i la transició. Humor i democràcia. L'humor gràfic a la premsa actual. El Jueves. Dibuixants d'abans i d'ara.

7. La crítica és cosa de gustos.

El presentisme. La cultura: criteri democràtic o despotisme il·lustrat. Del diari d'informació general a la revista

especialitzada. La cultura és un luxe, la crítica un refugi. El crític és un jutge que ha de justificar els seus gustos. Especialitzacions segons l'objecte de la crítica: llibres, art, cinema, teatre, música. Maneres de fer crítiques. Crítics terribles i crítics amables. El crític, l'artista, el públic i el lector.

BIBLIOGRAFIA RECOMANADA

1. Tècnica de l'escriptura

CASSANY, Daniel: *Descriure escriure*. Barcelona, Empúries, 1987.

LINARES, Mario: *Estilística*. Madrid, Paraninfo, 1979.

SERAFINI, María Teresa: *Cómo redactar un tema*. Barcelona, Paidós, 1989.

2. Llengua i normatives

CASADO, Manuel: *Lenguaje y cultura*. Madrid, Síntesis, 1988.

FERRATER, Gabriel: *Sobre el llenguatge*. Barcelona, Quaderns Crema, 1981.

PERICAY, Xavier i TOUTAIN, Ferran: *Verinosa llengua*. Barcelona, Empúries, 1986.

PERICAY, Xavier (ed.): *L'altra cara de la llengua*. Barcelona, Empúries, 1987.

SEGARRA, Mila: *Història de la normativa catalana*. Barcelona, Encyclopédia Catalana, 1985.

SOLÀ, Joan: *L'obra de Pompeu Fabra*. Barcelona, Teide, 1987.

STEVENSON, Robert Louis: *Ensayos literarios*. Madrid, Hiperión, 1983.

VALLVERDÚ, Francesc: *L'escriptor català i el problema de la llengua*. Barcelona, Edicions 62, 1975. (la ed., 1968).

3. Llibres d'estil

AGENCIA EFE: *Manual de español urgente*. Madrid, Cátedra, 1985.

DIARI DE BARCELONA: *Un model de llengua pels mitjans de comunicació*. Barcelona, Empúries, 1987.

FERNÁNDEZ BEAUMONT, José: *El lenguaje en el periodismo moderno*. Madrid, SGEL, 1987.

4. Periodisme

BERNAL, Sebastià i CHILLÓN, Lluís-Albert: *Periodismo informativo de creación*. Barcelona, Mitre, 1985.

CASASÚS, Josep Maria: *El periodisme a Catalunya*. Barcelona, Plaza & Janés, 1988.

GOMIS, Llorenç: *El medio media*. Barcelona, Mitre, 1987.

5. Gèneres

BONADA, Lluís: "El quadern gris", de Josep Pla. Barcelona, Empúries, 1985.

CASASÚS, Josep Maria: *Lliçons de periodisme en Josep Pla*. Barcelona, Destino, 1986.

- GOMIS, Llorenç: *Teoria dels gèneres periodístics*. Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1989.
GUTIÉRREZ PALACIO, Juan: *Periodismo de opinión*. Madrid, Paraninfo, 1984.
MARTÍN VIVALDI, Gonzalo: *Géneros periodísticos*. Madrid, Paraninfo, 1973.
MORÁN TORRES, Esteban: *Géneros del periodismo de opinión*. Pamplona, Eunsa, 1988.

6. Humor gràfic

- GOMIS, Lorenzo: "La mediación política del periódico a través del chiste" (capítol IX de *El medio media*, pp. 243-305).
TUBAU, Ivan: *El humor gráfico en la prensa del franquismo*. Barcelona, Mitre, 1987.

7. Crítica

- CATELLI, Nora, et alii: *En els límits de la crítica*. Barcelona, Fundació Caixa de Pensions, 1988.
HUNT, Tood: *Reseña periodística*. México, Editores Asociados, 1974.
TUBAU, Ivan: *Teoría y práctica del periodismo cultural*. Barcelona, Ate, 1982.
TUBAU, Ivan: *Crítica cinematográfica española*. Barcelona, Universitat de Barcelona, 1983.
WOLFE, Tom: *La palabra pintada*. Barcelona, Anagrama, 1976.

8 Models

- ALAS, Leopoldo: *Solos de "Clarín"*. Madrid, Alianza, 1971.
BARRIL, Joan: *Album de cromos i 57 retrats*. Barcelona, La Campana, 1988.
FERRATÉ, Joan: *Provocacions*. Barcelona, Empúries, 1989.
MARSÉ, Juan: *Señoras y señores*. Barcelona, Tusquets, 1988.
PERNAU, Josep: *Diario de la caída de Catalunya*. Barcelona, Ediciones B, 1989.
UMBRAL, Francisco: *Memorias de un hijo del siglo*. Madrid, Ediciones El País, 1987.
VICENT, Manuel: *Arsenal de balas perdidas*. Barcelona, Anagrama, 1988.
WOLFE, Tom (antòleg i prologista): *El nuevo periodismo*. Barcelona, Anagrama, 1976. (Hi ha reimpressions posteriors).

MèTODE

- El treball sobre cada tema es distribueix en quatre fases:
- 1.- El professor fa una síntesi teòrica breu, amb orientacions bibliogràfiques, destinada a ajudar l'estudiant a preparar el tema.
 - 2.- Estudiants i professor debaten el tema, a partir de mostres aportades pels alumnes, extretes de la premsa diària o setmanal.
 - 3.- Els alumnes escriuen textos a classe.
 - 4.- Alguns dels textos escrits pels alumnes es fotocopian, comenten i refan si convé. En l'anàlisi i reelaboració hi participen els estudiants que volen. El professor modera el debat i si cal hi intervé.

AVALUACIÓ

Hi ha un exàmen voluntari a mig curs. Està reservat als alumnes que han participat en les diverses fases del treball de classe. Qui l'aprova i continua treballant a classe ja no s'ha d'examinar més.

Els exàmens oficials són al juny i al setembre. S'hi pot anar, com al voluntari de mig curs, amb llibres i apunts. Només poden aprovar les persones que escriuen com a mínim amb correcció. Les que no se sentin prou segures en aquest aspecte poden anular la convocatòria. L'assignatura es diu redacció periodística.